

Kyrkliga kulturminnen

Vägledning inför förändringar, vård och underhåll
4 kap (1988:950) kulturmiljölagen

Länsstyrelsen
Västerbotten

Kyrkliga kulturminnen

Alla kyrkobyggnader och begravningsplatser som är byggda eller anlagda före 1940, och som vid millennieskiftet ägdes av Svenska kyrkan, är skyddade enligt kulturmiljölagen. Skyddet gäller också kulturhistoriskt värdefulla kyrkliga inventarier, samt byggnader som ligger på skyddade begravningsplatser, oavsett byggnadens ålder.

I Västerbotten gäller tillståndsplikten också sju särskilt utvalda kyrkor anlagda efter 1940: Bolidens kyrka, Burträsk kyrka, Robertsfors kyrka, Avasjö kapell i Borgafjäll, samt Mariakyrkan, Tegskyrkan och Ålidhems kyrkan i Umeå.

Länsstyrelsen är tillståndsmyndighet i frågor som rör förändringar, vård och underhåll av sådana kyrkliga kulturminnen. I kulturmiljölagens 4:e kapitel kan man läsa mer om vilka åtgärder som

är tillståndspliktiga och vilka bestämmelser som gäller. Länsstyrelsen gör varje år tillsynsbesök vid några kyrkomiljöer, bland annat för att se om församlingen följer kulturmiljölagens bestämmelser.

Vem som ansvarar för de kyrkliga kulturminnena beror på hur den kyrkliga organisationen ser ut, men för enkelhetens skull används begreppen församling och kyrkoråd i denna folder.

Att tänka på inför förändringar, vård och underhåll

1. Var ute i god tid

Kontakta Länsstyrelsen på ett tidigt stadium för att diskutera planerade ändringar och åtgärder. Det gör att tillståndprocessen kommer att löpa smidigare och gå snabbare.

2. Tillstånd även för underhåll

I de flesta fall krävs Länsstyrelsens tillstånd även för underhållsarbeten eller nödvändiga reparationer. Kontakta Länsstyrelsen för att ta reda på om det krävs tillstånd för den planerade åtgärden.

3. Beslut i kyrkorådet

Det är viktigt att förslag till förändringar är väl förankrade. Ändringsförslag bör därför föras upp till beslut i kyrkorådet innan tillståndsansökan lämnas in till Länsstyrelsen.

4. Anlita erfarna konsulter

Det är i de flesta fall nödvändigt att församlingen anlitar en erfaren konsult för att upprätta underlagshandlingar. Ju tidigare kyrkoantikvarisk kompetens kopplas in, desto bättre är förutsättningarna att hitta varsamma lösningar som Länsstyrelsen kan godkänna. Kostnaden för konsultmedverkan sparas ofta in genom att hanteringen i det fortsatta arbetet förenklas. Konsultmedverkan är också en bidragsgrundande kostnad vid ansökningar om KAE. Att anlita en byggfirma (utförare) eller materialleverantör som konsult är inte lämpligt. Länsstyrelsen kan informera om lämpliga konsulter.

5. Lämna ansökan i god tid

Skriftlig ansökan om tillstånd för åtgärden ska lämnas in till Länsstyrelsen i god tid innan arbetet ska utföras. Om församlingen tänker söka ekonomiska bidrag genom kyrkoantikvarisk ersättning (KAE) eller kyrkobyggnadsbidrag (KBB) måste framförhållningen vara ännu större. I dessa fall bör en komplett tillståndsansökan lämnas in till Länsstyrelsen minst en månad innan bidragsansökan lämnas till Luleå stift, för att församlingen inte ska riskera att gå miste om chansen till bidrag.

6. Lämna komplett ansökan

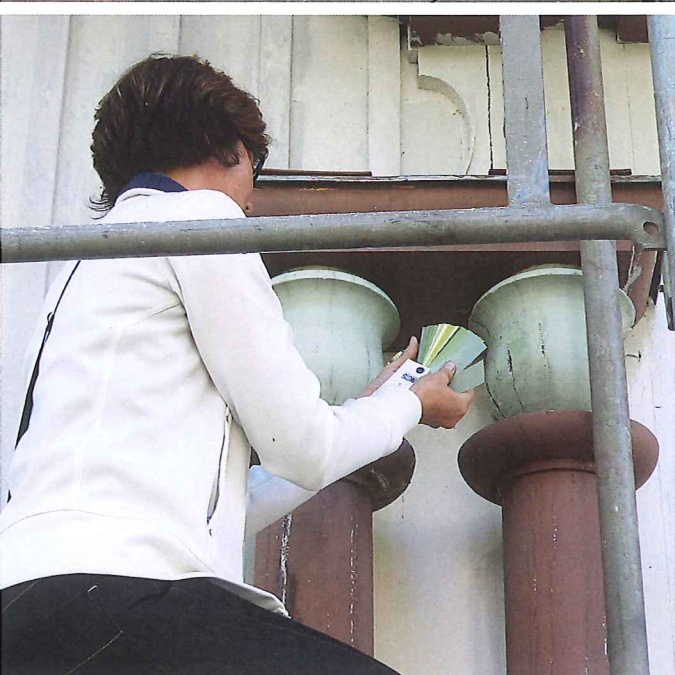
En tillståndsansökan görs på en särskild blankett som finns på Länsstyrelsens webbplats. Till ansökan ska handlingar bifogas som klart och tydligt visar vad som ska göras och hur, samt en motivering till varför. Det ska också finnas en beskrivning (antikvariskt utlåtande) av hur de föreslagna åtgärderna påverkar byggnadens, föremålets eller begravningsplatsens kulturhistoriska värden.

Församlingen måste anlita en antikvarisk expert för detta utlåtande (se punkt 9 nedan). Bifogade handlingar kan exempelvis vara ritningar, fotografier och en åtgärdsbeskrivning med uppgifter om materialval, färgtyper och kulörer, både för det befintliga och för det planerade utförandet. För ärenden som gäller begravningsplatser kan exempelvis kartor, fotografier och uppgifter om markbeläggningar, växt- och trädslag behövas. En komplett ansökan förkortar Länsstyrelsens handläggningstid avsevärt. Ansökningar med stora behov av kompletteringar kan komma att avslås direkt.

7. Tillstånd

Om Länsstyrelsen godkänner de åtgärder som föreslås lämnas ett skriftligt tillstånd, som oftast är förenat med vissa villkor, t.ex. att arbetet ska utföras under medverkan från en antikvarisk expert. Om inte kraven på kulturhistorisk hänsyn och varsamhet är uppfyllda så kommer ansökan att avslås och förslaget måste omarbetas.

8. Upphandling

I större byggprojekt utarbetas förfrågningsunderlag som ligger till grund för en upphandling. Där ska det framgå att objektet är skyddat genom kulturmiljölagen och att särskilda krav kommer att ställas på utförandet. Det är också viktigt att välja entreprenörer och hantverkare som har erfarenhet av liknande arbeten i kyrkomiljöer. Dåligt resultat, ekonomiska tvister och höga kostnader kan annars bli obehagliga överraskningar.

9. Antikvarisk medverkan

Länsstyrelsen har alltid rätt att kräva att tillståndspliktiga arbeten ska utföras i samverkan med en opartisk antikvarisk expert. Denne gör en dokumentation före, under och efter arbetet. Dokumentationen arkiveras på Länsstyrelsen så att uppgifterna om vad som är gjort och på vilket sätt sparas för framtiden. På Länsstyrelsens webbplats finns kontaktuppgifter till de antikvariska experter som församlingen kan välja mellan. Den antikvariska experten ska främst vägleda och dokumentera, inte fungera som byggkonsult. Alla frågeställningar ska därför så långt möjligt vara uppklarade innan tillståndsansökan lämnas in. Den antikvariska experten kallas till byggmöten och gör vid behov besök på plats, men har dock inget ansvar för det tekniska utförandet. När arbetena är avslutade görs en slutbesiktning för att konstatera om de antikvariska kraven har uppfyllts.

Mer information

Läs mer på Länsstyrelsens webbplats:
www.lansstyrelsen.se/vasterbotten

Kontaktperson: Andreas Grahn, 010-225 45 20
andreas.grahn@lansstyrelsen.se

Länstyrelsen Västerbotten
Storgatan 71B, 901 86 Umeå
Tel. växel: 010-225 40 00
vasterbotten@lansstyrelsen.se